

FÖRSTA

frosten, laxen och tjädern

Varje höst har du möjlighet att tillbringa dina dagar i skogen och kvällar och morgnar vid älven. Laxen är fiskbar i ytterligare några dagar och tjädern har just blivit lovlig. Om allting stämmer kan du kamma hem en norrländsk doublé. Marcus Hallquist åkte till Lainio för att jaga tjäder och fiska lax med bröderna John och Peter Eriksson från Neitigården.

Text och foto: MARCUS HALLQUIST

BLÅ timmen.

Älven ångar och nedanför campingen håller någon på att föra över den handdragna färjan. Här inne har dagen inte riktigt börjat än. Bröderna John och Peter och jag gäspar ikapp. Deras far, Bror Eriksson, har redan varit uppe en stund och är inne på andra koppen kaffe.

Hundarna är i alla fall vakna. De gnyr och trampar runt. Rissi, den tvååriga finnspetsen vi ska jaga med, ylar och hänger i koppellet utanför pannrummet där hon har sin sovplats.

Det är första jakt dagen på säsongen och hon är nog till och med ivrigare än någon av oss. Det är som om hon vetat om att den här dagen ska komma och prickat för den i kalendern.

DET HÄR SKA BLI MIN FÖRSTA riktiga tjäderjakt. Familjen Eriksson har hyst in mig väl. Jag bor på Neitigården, ett vackert gammalt timmerhus nere vid älven. Här brukade familjegården stå, men den skänktes till byn och är nu flyttad för att användas som hembygdsgränd. Neitigården är också den flyttad. Den hade ett tidigare liv utanför Svappavara där den stod de första hundra åren, men sedan sju år har den en ny grund här.

Det är lågsäsong och jag har hela huset för mig själv. Hösten kommer tidigt häruppe och sommaren är kort, det händer att björkarna inte slagit ut till midsommarafteon. Men bär, vilt och fisk verkar finnas i överflöd och nu är den tid på året då naturens överskott kan skattas och skördas.

I KARJALAVAARA BÖRJAR DET fint med färsk björnsplinning tjugo meter in i en tallplantering från där vi parkerat bilen. Ett par hundra

meter senare, inne i den gamla skogen, ligger ett älgkadaver vi först tror är ett björnslag, men senare, när vi hittar ett stort fällhorn, gissar vi snarare på varg.

Bäst som vi står där hörs Rissis skall. Först spridda och glest.

– Nu försöker hon hitta fågeln och få upp den i trädet.

Sedan hörs ståndskallet klart och tydligt mellan tallarna.

– Nu har hon en.

VI SMYGER OSS NÄRMARE. Rissis röda svans syns först. Sedan ser vi hela henne, men fågeln är svår att upptäcka. Vi går sakta med danslika rörelser i sidled och förflyttar ▶

”Nog är det fågel här, frågan är bara var?”

PETER ERIKSSON håller sig i skuggan längs myrkanten under ansmygningen.

►► oss så i en cirkel kring den gamla tallen som Rissis uppmärksamhet är riktad mot. Plötsligt känner jag Peters hand på min axel.

– Där, mitt på stammen. Det är en stortupp.

Jag ser den. Tuppen sitter nära stammen mitt på trädet. John kan inte se fågeln. Han pekar åt mig att skjuta. I med hageltreorna och en kula i gamla fina Krieghofen. Jag håller upp bössan, men några gulnande björklöv från en ungbjörk som står halvvänt och lutande mot

en av tallarna skymmer precis sikten. Jag lägger mig ner, men även nu är ett löv eller två just över tuppen. Jag vill inte bomma, eller skadskjuta. Vi försöker röra oss i sidled. Tjädern tittar upp och är iväg innan vi hunnit få andan ur halsen. Satan också.

VI FORTSÄTTER. På myrholmarna löper spår av älg och ren och fågel. Björkarna är vitvartiga av tickor. Tallarna breda och tornlika. Vi gör upp en liten törvedseld

i myrkanten och kokar kaffe på det regnbågsfärgade vattnet från myrgölarna och skär av torrköttet. Rissi får hon med, men gräver ner varenda flisa. Påtar, tretår och så är vi redo att fortsätta. Vi stöter upp en höna i myrkanten, hon flyger tvärsöver myren och försvinner in bakom träden.

Det är ett nöje att se John och Peter i skogen. Hur de rör sig, tyst och smidigt och hela tiden verkar välja rätt väg i terrängen. Hur de får upp en eld på ett par minuter, hur de känner till allt i naturen här och kan läsa av spår och märken som inte syns för andra ögon. Men det är klart, de har ju praktiskt taget växt upp härute.

INNE I GAMMELSKOGEN ser vi spår av fågel. Putsgruppar med fjädrar både från tuppar och hönor. Nog är det fågel här, frågan är bara var?

Vi börjar bli trötta. Hunden springer långt före oss och vi går rakt på en ungfågelkull med två hönor och en tupp som far iväg med ett herrans liv. Rissi kommer tillbaks och skäller lite på stubbar och träd runt platsen där de suttit, som bara för att vara säker. Vi går tillbaks till bilen. Första dagens jakt har varit ungefär så spännande en jakt dag kan bli utan att ett enda skott avlossats.

HEMMA I Huset SITTER BROR med kaffekoppen i näven.

– Jaha, gick det bra?

Själv har han rott efter lax och fått en.

– Var du ute länge, då?

– Nej, jag fick den där på en gång jag började, så då behövde jag ju inte fiska längre.

Vi går och tittar på laxen. Den är svart, men vacker och fast den nu är urtagen och slank gissar jag på dryga sex kilo.

Vi skär kotletter och steker i ugnen. Den är god fast den varit ett tag i älven.

De har fått bra med lax i år. Största vägde lite över tio kilo. Största laxen i det här området i år var på nästan 22 kilo som togs på harling.

Bröderna har fiskat lax hela sommaren och de har kombinerat gamla kunskaper om älvfisket med sina egna erfarenheter och sådant de lärt sig genom fiskelitteratur och filmer.

Nere på Neitigården ligger ett fotoalbum där man kan följa de- ►

”John och Peter kan läsa av spår och märken i naturen som inte syns för andra ögon”

ELDEN BRINNER redan vid ravinen i Kurkio.

Annons

JOHN ERIKSSON med
Lainiolax från Onka.

”Laxen hoppade fyra gånger innan hon störtade iväg i en rusning”

Det sista ljuset hade just försvunnit då hon tog. Laxen var en svart honfisk som hoppade fyra gånger i följd innan hon störtade iväg i en kortare rusning. Jag lyckades hålla jämn press på henne samtidigt som jag vadade in mot land. Hon gav efter ganska snabbt och följde efter och John gick ut och skopade upp henne i häven.

Efteråt satt vi vid kaffeelden med varsin mugg, varsin cigarr och skrattade och pratade och var lyckliga medan månen gick upp. Norrskenet spelade över himlen och vi kunde höra laxarna alldeles vid strandkanten.

– Första frosten, första laxen. Nu är det bara den första tjädern kvar.

– Vi har tid.

– Ja, än är det inte slut.

VI ÅKER TILL KARJALAVAARA igen nästa dag, lite längre upp längs vägen den här gången, men där är ingenting och det regnar ymnigt. Vi kör vidare mot Koutovaara. Här följde Birger en björn i går, som undkom hundarna genom att simma tvärsöver sjön.

Rissi betar sig konstigt redan från början. Hon skäller hela tiden och springer runt som om det varit fågel i markerna, men det bara fortsätter och fortsätter. Vi tänker att det nog är björnspåren som fortfarande luktar, men sedan blir det än konstigare.

Rissi vill inte gå framför oss utan slår lovar bakom och till si-

dan. Ett tag tycker jag mig känna en skarp viltluk, men det är inte förrän senare då vi sitter vid elden under några småtallar, som det slår oss att vi nog varit väldigt nära björn i dag.

Vi får en spännande stund med en tjäderhöna i en tät, spretig tall. Vi hinner knappt se henne innan hon flyger.

– Ibland, när de sitter sådär och trycker, går det knappt att se hönorna.

På vägen tillbaka går vi på ännu ett kadaver. Det är en ung älg. Skallen är liten och klövarna också. Det är ett björnslag. Asparna runt platsen har knäckts tvärt av under dödsdansen. Björnsplinning. Det måste ha varit en hemsk tillställning.

Varken vi eller hunden vill dela marker med björnen så här när man är ute och jagar och vi bestämmer oss för att bryta tidigt. Vi åker till Kurkio och fiskar i stället. Forsarna i ravinen vid Kurkio är vackra. Höga klippväggar, sandstränder, mossa och rosenrot som hänger ur klippskrevorna.

VI FÅR NÅGRA SMÅHARRAR och har två tveksamma känningar på lax. Vi lägger till med båten och klättrar uppför klipporna. På en utskjutande klippa över vattnet gör vi vår kaffeeld och ser solen gå ned över skogen.

Nästa dag åker jag och Peter ut själva. Vi parkerar vid ett stort område skog som tidigare brunnit. Även här ser vi spår av fågel, men får inga kontakter. Rissi skäller upp en ekorre i en talltopp, vi skrämmer iväg en älgko med kalv där spillningen ligger kvar ångande. Älgjakten börjar ju snart, så vi tar in hunden och går tillbaka till bilen för att inte skrämra iväg älgarna.

På ett ställe vid en myrkant hittar jag en stjärtfjäder från en höna. Allting runtomkring är täckt av dagg, men inte fjädern så antagligen är hönan inte långt borta, men vi ser henne aldrig. Peter pekar ut en tjäderbetad tall på andra sidan. Där sköt han en tupp förra vintern på toppjakten. Det gick inte att komma nära så han sköt

härifrån tvärsöver myren. Det måste vara hundratertio meter eller så. Men Peter har tillbringat det senaste året som prickskytt hos Norrlandsjägarna, så skjuta kan han nog.

NÄSTA MORGON ÅKER JAG och John tillbaka till Karjala-vaara för att se om vi kan hitta stortuppen. Peter är så trött att han bara vänder på sig i sängen och somnar om. Vi kommer fram till den stora slagna älgen och går ett varv runt kadavret för att se om vi kan hitta det andra hornet. Sedan händer allt väldigt snabbt.

Hundra meter bort eller så skäller Rissi till och så flaxar det över våra huvuden och en stor tjädertupp landar i en av granarna. John höjer bössan och drar iväg ett hagelskott. Tjädern faller som ett ankare.

– Han flög rakt i famnen på oss, tänk att man kan ha sån tur.

John blir blå om händerna av alla blåbär tuppen ätit då han skär ut hjärtat för att ge till Rissi. Hjärtat är hundens lön.

NÖJDA ÅTERVÄNDER VI HEM till gården där det ska bli tjädermiddag så här sista jakt dagen. Det blev en tjäder till slut och även om jag aldrig fick skjuta känns det ändå som om den där fågeln är vår. Både Johns, Peters, Rissis och min. Vi har jobbat för den.

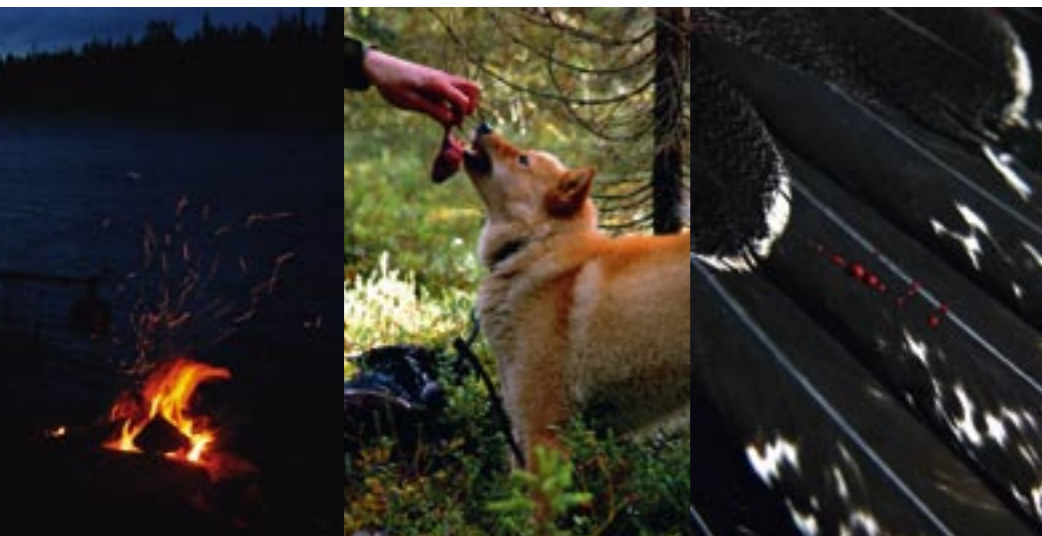
Tjädermiddagen kostade mil genom vildmark, svett, skavsår och en hund som skullade sig hes och haltade hem med träningsverk. Men jakten gav många fina stunder som jag aldrig kommer att glömma: Första frosten, första laxen, första tjädern. ♦

►► ras resultat genom åren. Det är en imponerande samling laxar som blänker mellan sidorna. Öringarna och rödingarna är heller ingenting att skämmas för.

– Det är bara smålaxarna vi satt in i det där albumet, för att det ska få plats med fler. Bror ler i mungipan och drar med mig till frysboxen där en blanklax på strax över tio kilo tillbringar evigheten.

DEN ANDRA DAGEN TAR JAG min första lax mitt i strömmen nedanför klipporna i Onka.

KAFFET – jägarens lön, tjäderhjärtat hundens.

TREENIGHETEN –
hund, jägare och byte.